

มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงในคดีอาญา ศึกษากรณีการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย

วสันต์ บุญประจักษ์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรภัทร์**

บทคัดย่อ

เมื่อพิจารณาจากปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และลักษณะเฉพาะทางเพศสภาพรวมถึง บทบาททางสังคมของผู้หญิงที่ต้องเลี้ยงดูบุตรและครอบครัว ประกอบกับลักษณะของเรือนจำ ที่สร้างไว้เพื่อจองจำอาชญากรที่กระทำความผิดร้ายแรงซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย การจำคุกผู้กระทำความผิดหญิง ไว้ในเรือนจำจึงทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อผู้หญิง บุตรและครอบครัวของผู้หญิงหลายประการ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาหาแนวทางกำหนดมาตรการลงโทษทางเลือก แทนการจำคุกผู้กระทำความผิดหญิงไว้ในเรือนจำ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักกฎหมาย ต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส และข้อกำหนด สหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (Bangkok Rules)

จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทย กำหนดโทษให้ศาล ใช้ดุลพินิจในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเพียง 5 ประการ แตกต่างจากกฎหมายประเทศอังกฤษ ซึ่งมีมาตรการลงโทษในชุมชน (Community sentence) และสหรัฐอเมริกาซึ่งมีมาตรการลงโทษ ระดับกลาง (Intermediate punishment) กำหนดโทษทางเลือกให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษ ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดหลายประการ ทั้งนี้ รวมถึงการให้ดุลพินิจแก่ศาลที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด ในลักษณะของการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยได้ เช่นเดียวกันกับกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ก็มีบทบัญญัติให้ดุลพินิจแก่ศาลเพื่อที่จะสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย โดยใช้ เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ด้วยเช่นกัน ดังนั้น เมื่อพิจารณาประกอบกับแนวคิดตามข้อกำหนด สหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิงที่สนับสนุนให้ใช้มาตรการที่มีใช้การคุมขังกับผู้กระทำความผิดหญิง บางประเภท จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายไทยให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจลงโทษ ผู้กระทำความผิดหญิงโดยการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย สำหรับผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิด ไม่ร้ายแรงหรือที่มีอาชญากรโดยสันดาน ผู้กระทำความผิดหญิงที่มีครรภ์หรือมีบุตรอยู่ในวัยพึ่งพิง และเยาวชนหญิง ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวต้องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในส่วนของ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ฐานความผิดที่สามารถสั่งให้จำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย ระยะเวลาในการควบคุม กระบวนการพิจารณาของศาลก่อนสั่งให้ใช้มาตรการลงโทษโดยการจำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย และมาตรการควบคุมเพื่อป้องกันการหลบหนีด้วย

1. บทนำ

จำนวนผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกในเรือนจำของประเทศไทยมีจำนวนมากกว่าสามแสนคน ซึ่งมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากประมวลกฎหมายอาญากำหนดประเภทของโทษไว้เพียง 5 ประการ ประกอบกับการบัญญัติให้ความผิดอาญามีโทษเพียงจำคุกและปรับ ไม่เปิดโอกาสให้ศาลมีทางเลือกในการใช้ดุลพินิจลงโทษผู้กระทำความผิดมากนัก และศาลมักจะใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดตามบัญชีกำหนดโทษของแต่ละศาลหรือยึดถือ โดยไม่ได้พิจารณาถึงประวัติการกระทำความผิด ภูมิหลัง ลักษณะและพฤติการณ์ของการกระทำความผิดรายบุคคล

จากสถิติของผู้ต้องขังหญิงที่มีจำนวนมากเป็นอันดับ 5 ของโลก ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 83 กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และได้รับโทษจำคุกฐานเป็นผู้จำหน่ายหรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่ายรายย่อย โดยเริ่มเข้าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากการเป็นผู้เสพและพัฒนาเป็นผู้ค้ายาเสพติดหรือกระทำความผิดเนื่องจากมีความจำเป็นที่ต้องการหารายได้ในการค้ายาเสพติดมาเลี้ยงดูบุตรและครอบครัว นอกจากนี้ ความผิดอื่นที่ผู้หญิงลงมือกระทำก็ไม่ได้แสดงถึงความเลวร้ายโดยสันดาน และบางครั้งเป็นเพียงการกระทำความผิดที่มีโทษเล็กน้อย ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากลักษณะของการกระทำความผิดดังกล่าวประกอบกับลักษณะเพศสภาพ (Gender) และสภาวะทางอารมณ์ของผู้หญิงที่มีความแตกต่างจากผู้ชาย รวมถึงภาระหน้าที่ทางสังคมที่ต้องเลี้ยงดูบุตรและครอบครัว และสภาพเรือนจำที่ออกแบบไว้จงจำผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรร้ายแรงซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย (ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, ม.ล., 2557 : 12) การนำผู้กระทำผิดหญิงเข้าจำคุกในเรือนจำย่อมไม่ส่งผลดีต่อตัวหญิงรวมทั้งครอบครัวและสังคม แต่อย่างไรก็ตาม หากไม่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงหรือใช้วิธีการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดหญิงแบบธรรมดาโดยไม่เข้มงวดและปล่อยให้ผู้กระทำผิดหญิงอยู่ในสังคมโดยไม่มีเงื่อนไขควบคุมหรือการใช้มาตรการในลักษณะที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดหญิง ก็อาจก่อให้เกิดอันตรายและสร้างผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือสังคมได้

มาตรการลงโทษผู้กระทำผิดหญิงในคดีอาญา โดยการจำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย เป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดในชุมชนและเป็นมาตรการลงโทษระดับกลาง ที่สอดคล้องกับแนวคิดของกฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุม (Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures หรือ Tokyo Rules) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders หรือ Bangkok Rules) ที่สนับสนุนให้มีการหามาตรการทางเลือกแทนการคุมขัง

ผู้กระทำผิดหญิงไว้ในเรือนจำ ทั้งนี้ มาตรการลงโทษดังกล่าวมีปรากฏในกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายไทยที่ยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำคุกเสรีภาพผู้กระทำผิดไว้ในที่อยู่อาศัยได้โดยตรงและเหมาะสมกับผู้กระทำผิดรายบุคคล ดังนั้น หากมีการศึกษาการนำมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดหญิงในคดีอาญา โดยการจำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย เพื่อให้ศาลมีดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงที่ประกอบอาชญากรรมไม่รุนแรงหรือไม่มีลักษณะการเป็นอาชญากรโดยสันดาน ผู้กระทำความผิดหญิงที่มีครรภ์หรือมีบุตรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนหญิงไม่ให้เข้าไปสู่เรือนจำ ก็จะช่วยแก้ไขปัญหาคดีที่ต้องขังล้นเรือนจำและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำความผิดหญิง รวมทั้งครอบครัวและสังคมด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงไว้ในที่อยู่อาศัย

สหประชาชาติกำหนดมาตรการไม่ควบคุมผู้กระทำผิดไว้ในเรือนจำซึ่งรวมถึงการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดไว้ในที่อยู่อาศัยไว้ในกฎหมายมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุม (Tokyo Rules) แต่เนื่องจากมาตรฐานขั้นต่ำดังกล่าวมีการใช้มากกว่า 50 ปีแล้ว จึงไม่เอื้อต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งไม่มีข้อกำหนดเฉพาะที่จะตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังหญิงอย่างเพียงพอ ประเทศไทยโดยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงเห็นสภาพปัญหาของผู้ต้องขังหญิงที่ถูกคุมขังไว้ในเรือนจำหลายประการ โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพอนามัยเฉพาะทางเพศ พระองค์จึงทรงดำริให้จัดทำโครงการกำลังใจและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ หรือ ELFI ขึ้น เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิง รวมถึงผู้ต้องขังหญิงสูงอายุ และเด็กติดผู้ต้องขัง อีกทั้งพระองค์ทรงผลักดันและพัฒนาโครงการดังกล่าวให้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติที่ใช้สำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและผู้กระทำผิดหญิงโดยเฉพาะ (สำนักกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กระทรวงยุติธรรม, 2556 : 44-45) เรียกว่า ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules)

ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพนี้ ประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดทั่วไป ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดที่ใช้สำหรับผู้ต้องขังลักษณะพิเศษ ส่วนที่ 3 มาตรการที่มีใช้การคุมขัง และส่วนที่ 4 การวิจัย การวางแผน การประเมินผล และการสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน ทั้งนี้ ในส่วนที่ 3 ที่ว่าด้วยมาตรการที่มีใช้การคุมขัง กำหนดสาระสำคัญไว้ในข้อ 57 ข้อ 58 ข้อ 60 ข้อ 61 ข้อ 64 และ ข้อ 65 ว่า ควรกำหนดมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกให้กับผู้กระทำความผิดหญิงที่กระทำผิดไม่ร้ายแรงหรือที่มีข้ออาชญากรโดยสันดาน ผู้กระทำความผิดหญิงที่มีครรภ์หรือมีบุตรอยู่ในวัยพึ่งพิง หรือเยาวชนหญิง โดยโทษจำคุกควรเป็นทางเลือกที่ใช้เฉพาะกับผู้กระทำผิดหญิงที่

กระทำผิดร้ายแรงหรือมีลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของหญิงและบุตรของหญิงประกอบการพิจารณาเพื่อลงโทษจำคุกในเรือนจำด้วย

3. การจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยตามกฎหมายต่างประเทศ และการคุมขังผู้กระทำความผิดตามกฎหมายไทย

จากการศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ประเทศอังกฤษมีกฎหมายกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจลงโทษในชุมชนได้ (Community Sentence) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรม ค.ศ. 2003 (Criminal Justice Act 2003) ซึ่งคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ (curfew order) และคำสั่งให้อยู่ในสถานที่ที่กำหนด (residence requirement) มีลักษณะเป็นคำสั่งที่ให้จำกัดเสรีภาพผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยตั้งแต่ 2-12 ชั่วโมงต่อวัน และมีระยะเวลาไม่เกินอัตราโทษที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา โดยให้ศาลพิจารณาถึงเหตุอันสมควรและความร้ายแรงของการกระทำแต่ละกรณี เว้นแต่ กรณีที่เป็นความผิดที่กำหนดบทลงโทษโดยเฉพาะ หรือกรณีที่มีการกระทำผิดซ้ำ หรือความผิดบางฐานความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือความผิดบางฐานความผิดที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม เช่น ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนตาม The Firearms Act 1968 เป็นต้น ทั้งนี้ ก่อนที่ศาลจะสั่งให้มาตรการลงโทษในชุมชนดังกล่าว ศาลต้องพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ลักษณะการกระทำความผิด และพิจารณาสิ่งแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยจากรายงานการสืบเสาะก่อนการพิพากษา รวมถึงการรับฟังความเห็นเกี่ยวกับสถานที่ที่จะกำหนดให้ควบคุมผู้กระทำความผิดจากพนักงานคุมประพฤติ และศาลต้องสั่งให้ใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่กำหนด และที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดนั้นด้วย นอกจากนี้ หากมีการฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนด ให้เจ้าพนักงานแจ้งเตือนต่อผู้ที่ถูกสั่งให้ใช้มาตรการลงโทษในชุมชน ซึ่งหากปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขดังกล่าวอีกโดยไม่มีเหตุอันสมควรภายในระยะเวลา 12 เดือนนับแต่เจ้าพนักงานได้แจ้งเตือน เจ้าพนักงานดังกล่าวมีหน้าที่แจ้งต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ใช้มาตรการลงโทษในชุมชนและสั่งให้จำคุกในเรือนจำได้

สำหรับกฎหมายสหรัฐอเมริกามีมาตรการลงโทษ ซึ่งเรียกว่า มาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) ให้สามารถลงโทษโดยการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำความผิดทั้งชายและหญิงไว้ในที่อยู่อาศัยได้ โดยรัฐฟลอริดา ซึ่งเป็นรัฐที่มีการนำมาตรการลงโทษในลักษณะการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยมาใช้เป็นแห่งแรก กำหนดไว้ใน Florida Statutes Chapter 948 Probation and Community Control ให้ศาลสามารถสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community control) และสั่งให้จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดได้ โดยพิจารณาจากประวัติภูมิหลัง ความสัมพันธ์ทางครอบครัว ลักษณะความร้ายแรงของการกระทำ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกลับไปกระทำความผิดอีกจากรายงานการสืบเสาะก่อนการพิพากษา รวมถึงการรับฟังคำแนะนำของกรมราชทัณฑ์ก่อนสั่งให้จำกัดเสรีภาพผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย

ทั้งนี้ ศาลจะกำหนดให้ใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์และให้เจ้าหน้าที่ตรวจตราและรายงานผลการละเมิดหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขการควบคุมตัวตลอด 24 ชั่วโมง และผู้ที่ถูกสั่งให้ใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ต้องเป็นผู้ชำระค่าบริการในการใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ด้วย นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยน แก่ไขหรือตัดแปลงเครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ยังมีความรับผิดชอบทางอาญาตามกฎหมายอีกด้วย

ส่วนรัฐมินนิโซต้า สหรัฐอเมริกา ตาม Minnesota Statutes Chapter 609 Criminal Code กำหนดมาตรการลงโทษในลักษณะของการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยไว้ในส่วนของมาตรการลงโทษระดับกลางตามมาตรา 609.10(4) ประกอบกับมาตรา 609.135 อนุมาตรา 1(b) ซึ่งศาลสามารถกำหนดมาตรการลงโทษระดับกลาง โดยการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยได้ต่อเมื่อศาลสั่งรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษเสียก่อน และความผิดที่ศาลสามารถสั่งรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษต้องไม่ใช่ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งเป็นอัตราโทษที่สูงที่สุดของรัฐนี้ ทั้งนี้ ศาลอาจกำหนดให้ใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วย นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา 609.115 กำหนดให้มีการรายงานการสืบเสาะก่อนการพิพากษาต่อศาล ซึ่งระบุข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและความจำเป็นในการกระทำความผิด ประวัติอาชญากรรม ความเสียหายต่อผู้อื่นหรือสังคม และข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เสียหายประกอบด้วย รวมถึงการให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ถึงโอกาสในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและโทษที่เหมาะสมต่อผู้กระทำความผิดด้วย สำหรับบทบัญญัติมาตรา 609.14 มีลักษณะเช่นเดียวกันกับกฎหมายของรัฐฟลอริดา ที่ศาลสามารถสั่งแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่งให้จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยได้ หากมีการฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนดไว้

ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส กำหนดให้ศาลสามารถสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย โดยการใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ได้ อันมีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซึ่งศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือหากเป็นการกระทำความผิดซ้ำศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี อันแสดงให้เห็นได้ว่า ศาลจะใช้มาตรการดังกล่าวได้แต่เฉพาะการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 132-26-1 วรรคท้าย ให้ศาลสอบถามความยินยอมของผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย โดยการใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งยังให้ศาลสอบถามเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดหรือทนายความของผู้กระทำความผิดนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย สำหรับในส่วนของ การแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย โดยการใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายสหรัฐอเมริกาที่ว่า หากมีการฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลสามารถแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว และสั่งให้จำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำได้ทันที นอกจากนี้ ในส่วนของมาตรการป้องกันการหลบหนีในกฎหมายฝรั่งเศส ได้กำหนดให้มีการใช้เครื่องมือ

ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ประกอบมาตรการอื่น ๆ เช่น การให้รายงานตัวหรือสั่งห้ามประกอบอาชีพ บางอย่าง เป็นต้น ทั้งนี้ กฎหมายฝรั่งเศสได้กำหนดให้การกระทำที่เป็นการทำลาย ดัดแปลงหรือ แก้ไขเครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์มีความรับผิดชอบทางอาญา เช่นเดียวกันกับกฎหมายของ รัฐพลอริดำ สหรัฐอเมริกาด้วย

เมื่อศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายไทยแล้วพบว่า การคุมขังไว้ในที่อยู่อาศัยกำหนดใน ลักษณะของโทษกักขังตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 23 และมาตรา 24 ซึ่งใช้สำหรับศาล เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง ในกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน และผู้กระทำความผิดไม่เคย รับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ ซึ่งมี ขอบเขตค่อนข้างจำกัดและให้อำนาจศาลใช้เฉพาะโทษกักขังเท่านั้น และหากศาลจะพิพากษาให้ จำคุกมากกว่าสามเดือนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18(2) ศาลไม่สามารถพิพากษาให้ กักขังในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ ส่วนกรณีบทบัญญัติของประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 89/2 แม้เป็นบทบัญญัติที่แก้ไขใหม่เพื่อเป็นมาตรการ ทางเลือกแทนการจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็เป็นกรณีที่ กำหนดให้ศาลควบคุมผู้ต้องขังยังสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำภายหลังจากผู้ต้องขังได้รับโทษจำคุก มาแล้วบางส่วน ไม่ใช่บทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการเลือกใช้มาตรการลงโทษแก่ผู้กระทำ ความผิดตั้งแต่ขั้นทำคำพิพากษา สำหรับบทบัญญัติตามมาตรา 246 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลสามารถที่จะสั่งให้ทุเลาการบังคับโทษจำคุกกับจำเลยซึ่งเป็น หญิงมีครรภ์ หรือจำเลยซึ่งคลอดบุตรแล้วยังไม่ถึงสามปีและจำเลยต้องเลี้ยงดูบุตรนั้น โดยให้ บุคคลดังกล่าวอยู่ในความควบคุมในสถานที่อันควรนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ใน หมายจำคุก แต่สถานที่จำคุกหรือควบคุมตามกฎหมายกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ.2552 กลับไม่ได้ระบุ ให้รวมถึงที่อยู่อาศัยของผู้กระทำผิดหญิงด้วย ดังนั้น กฎหมายของประเทศไทยจึงแตกต่างกับ กฎหมายต่างประเทศและยังมีความไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิงที่เสนอให้มี มาตรการลงโทษทางเลือกแทนการจำคุกผู้กระทำผิดหญิงไว้ในเรือนจำ

4. วิเคราะห์การนำมาตรการลงโทษ โดยการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยมาใช้ ลงโทษผู้กระทำผิดหญิงในคดีอาญา

เมื่อพิจารณาจากลักษณะเฉพาะทางเพศสภาพของผู้หญิง สภาพเรือนจำที่สร้างไว้จึงจำ ผู้กระทำผิดที่เป็นอาชญากรร้ายแรงซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย และบทบาททางสังคมที่ผู้หญิงมีหน้าที่ ต้องเลี้ยงดูบุตรและครอบครัว ประกอบกับแนวคิดตามข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง และหลัก กฎหมายต่างประเทศแล้ว เห็นว่า มาตรการลงโทษโดยการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงไว้ในที่อยู่

อาศัย เป็นมาตรการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำผิดหญิงบางประเภทที่ต้องคำพิพากษา ในคดีอาญา ดังจะได้วิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1 รูปแบบการลงโทษ

รูปแบบของการลงโทษที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดหญิง ในคดีอาญา คือ กรณีที่ศาลเห็นว่า การกระทำของผู้หญิงเป็นความผิดและศาลเห็นว่า มีโทษถึงจำคุก ควรกำหนดมาตรการลงโทษให้ศาลสามารถมีดุลพินิจสั่งให้จำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงไว้ในที่อยู่ อาศัยได้ และให้ศาลสั่งให้ใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ประกอบคำสั่งให้จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่ อาศัยด้วย

4.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสั่งให้จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย

4.2.1 ประเภทของผู้กระทำผิดหญิง

ประเภทของผู้กระทำผิดหญิงที่ศาลสามารถสั่งให้ใช้การจำกัดเสรีภาพไว้ใน ที่อยู่อาศัย ได้แก่ ประเภทที่หนึ่ง ผู้กระทำผิดหญิงที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรง อันได้แก่ ความผิดที่มี อัตราโทษอย่างสูงที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ความผิดที่ไม่ใช่ความผิดเกี่ยวกับ ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือผู้กระทำความผิดหญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่มี อัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต แต่ได้กระทำไปเพราะความจำเป็น ทางเศรษฐกิจหรือสังคม หรือมีเหตุอันสมควรที่ศาลจะสั่งให้จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยได้ ประเภทที่สอง ผู้กระทำผิดหญิงที่มีครรภ์หรือที่มีบุตรในวัยพึ่งพิง ซึ่งโดยหลักแล้วเมื่อคำนึงถึง ประโยชน์สูงสุดของหญิงและบุตรของหญิงแล้ว ควรจะจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงที่มีครรภ์หรือ ที่มีบุตรในวัยพึ่งพิงไว้ในที่อยู่อาศัยแทนการจำคุกในเรือนจำ เว้นแต่ กรณีที่กระทำความผิดร้ายแรง หรือกระทำความผิดซ้ำ ศาลอาจให้จำคุกไว้ในเรือนจำได้ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเตรียมการ เพื่อดูแลบุตรของหญิงนั้นด้วย และประเภทที่สาม คือ เยาวชนหญิง ซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปี บริบูรณ์ในขณะที่กระทำความผิด

4.2.2 ระยะเวลาการควบคุม

ศาลสามารถสั่งให้จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยได้ไม่เกินกว่าระยะเวลาที่ กำหนดไว้ตามคำพิพากษา และต้องไม่เกินกว่าสิบสองชั่วโมงต่อวัน เว้นแต่ กรณีที่ศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่หญิง บุตรและครอบครัวของหญิง ศาลอาจกำหนดระยะเวลาเกินกว่าสิบสอง ชั่วโมงก็ได้

4.3 กระบวนการพิจารณาของศาล

ก่อนที่ศาลจะสั่งจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงไว้ในที่อยู่อาศัย ศาลจำเป็นต้อง พิจารณาข้อมูลของผู้กระทำความผิดหญิง ลักษณะของการกระทำความผิด สถานที่ที่ใช้ในการ ควบคุม ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายหรือสังคม และความยินยอมของผู้กระทำผิดที่จะถูก จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย ตามที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะก่อนการพิพากษาของพนักงาน

คุมประพฤติที่เสนอต่อศาล ทั้งนี้ ศาลอาจสอบถามความเห็นจากกรมราชทัณฑ์หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้

4.4 การแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่ง

เมื่อศาลสั่งให้จำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงบางประเภทไว้ในที่อยู่อาศัยแล้ว ต่อมาปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย พนักงานคุมประพฤติซึ่งทำหน้าที่สอดส่องดูแลผู้กระทำผิดหญิงมีหน้าที่ต้องแจ้งเตือนให้หยุดกระทำการที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขนั้น หากผู้กระทำผิดหญิงคนดังกล่าว ยังคงฝ่าฝืนหรือละเมิดเงื่อนไขหรือกระทำการที่ผิดกฎหมายอีกภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเตือน พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานต่อศาล เพื่อที่ศาลจะสั่งให้นำผู้กระทำผิดหญิงไปจำคุกในเรือนจำตามระยะเวลาที่เหลืออยู่ตามที่กำหนดในคำพิพากษา

4.5 มาตรการควบคุมเพื่อป้องกันการหลบหนี

การใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ในการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงไว้ในที่อยู่อาศัยเป็นมาตรการที่ควรจะต้องกระทำ ทั้งนี้ ให้กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีศูนย์ควบคุมการติดตามด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้ดำเนินติดตามและสอดส่องดูแลการใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์นั้นด้วย นอกจากนี้ ควรกำหนดบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดหญิงที่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือทำลายเครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ และหลบหนีจากการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยต้องรับผิดในทางอาญาด้วย

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

มาตรการลงโทษผู้กระทำผิดหญิงในคดีอาญา โดยการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงไว้ในที่อยู่อาศัยกับผู้กระทำผิดหญิงบางประเภท อันได้แก่ ผู้กระทำความผิดหญิงที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงหรือที่มีโช้อาชญากรโดยสันดาน ผู้กระทำความผิดหญิงที่มีครรภ์หรือมีบุตรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนหญิง นอกจากจะช่วยลดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำแล้วยังช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้หญิง รวมถึงบุตรและครอบครัวของผู้หญิงด้วย ทั้งนี้ ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้ศาลมีดุลพินิจในการสั่งให้จำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัยรวมทั้งการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้กับผู้ใช้อำนาจในส่วนต่างๆ ดังข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 ข้อเสนอแนะต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

5.1.1 เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ให้มีลักษณะ 1 หมวด 1/1 ว่าด้วยการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย กำหนดมาตรการลงโทษทางอาญาโดยการจำกัดเสรีภาพผู้กระทำผิดหญิงไว้ในที่อยู่อาศัย เพื่อที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดหญิงที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงหรือที่มีโช้อาชญากรโดยสันดาน ผู้กระทำผิดหญิงที่มีครรภ์หรือมีบุตรอยู่ในวัยพึ่งพิง ทั้งนี้ เห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั้งในส่วนของการ

ประเภทของผู้กระทำความผิดหญิง ลักษณะของฐานความผิด ลักษณะของที่อยู่อาศัย ระยะเวลาในการสั่งให้จำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย กระบวนพิจารณาของศาลก่อนสั่งให้ใช้การจำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย การแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่งกรณีมีการละเมิดหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขของการจำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย และมาตรการควบคุมเพื่อป้องกันการหลบหนีจากที่อยู่อาศัยไว้ด้วย นอกจากนี้ ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามของคำว่า “คุมขัง” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 (12) ให้หมายความรวมถึง การจำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย เพื่อให้ผู้ที่หลบหนีจากการจำคุกเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฐานหลบหนีจากการคุมขังด้วย

5.1.2 เห็นควรให้คงเนื้อความในบทบัญญัติมาตรา 89/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เป็นมาตรการทางเลือกแทนการคุมขังผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำ กรณีที่ผู้กระทำความผิดหญิงได้รับโทษในเรือนจำมาแล้วบางส่วน แต่เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกำหนดสถานที่ในการจำคุกผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษจำคุกไว้ยังสถานที่อื่น นอกจากเรือนจำ อันเป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ซึ่งอยู่ในส่วนของกฎหมายบังคับโทษ จึงควรนำบทบัญญัติดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในกฎหมายบังคับโทษ คือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479

5.2 ข้อเสนอแนะต่อฝ่ายตุลาการ

ข้อเสนอแนะในส่วนนี้ เสนอแนวทางให้กับส่วนบริหารงานขององค์กรฝ่ายตุลาการ ซึ่งก็คือ สำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อที่จะร่วมมือกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) จัดอบรมให้แก่ผู้พิพากษา เพื่อเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นบังคับโทษ ทั้งในส่วนของปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ปัญหาผลกระทบของการจองจำต่อผู้กระทำความผิดหญิง บุตรและครอบครัวของผู้กระทำความผิดหญิง รวมถึงเผยแพร่แนวคิดและวัตถุประสงค์ของข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ) ให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีอาญาทราบ นอกจากนี้ เห็นควรให้แก้ไขระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการสมัครและการทดสอบความรู้ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา พ.ศ. 2545 เพื่อกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้าทดสอบ เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ ตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามเล็ก) ว่านอกจากผู้สมัครเข้าทดสอบต้องจบการศึกษาในระดับปริญญาโททางกฎหมายในประเทศไทยแล้ว ผู้สมัครยังต้องเคยศึกษาในรายวิชากฎหมายบังคับโทษด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะต่อฝ่ายบริหาร

5.3.1 เห็นควรให้ฝ่ายบริหารเข้ามามีบทบาทในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย และปริญญาโททางด้านกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้มีรายวิชากฎหมายบังคับโทษเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรการศึกษา

5.3.2 เห็นควรให้มีการพัฒนาบุคลากรในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีความรู้ความเข้าใจในสภาพปัญหาผู้ต้องขังหญิงล้นเรือนจำ ผลกระทบจากการจองจำที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง บุตรและครอบครัวของผู้หญิง โดยเฉพาะพนักงานคุมประพฤติที่จะเข้ามามีบทบาทในการจัดทำรายงานการสืบเสาะก่อนพิพากษาและสอดส่องดูแลผู้กระทำผิดหญิงที่ถูกสั่งให้จำกักเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย โดยใช้เครื่องมือควบคุมอิเล็กทรอนิกส์

5.3.3 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในสังคม เกี่ยวกับสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย โดยเฉพาะปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำที่นำไปสู่ปัญหาอื่นอีกจำนวนมาก เพื่อที่จะให้ประชาชนและสังคมยอมรับการนำแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง อันจะช่วยให้เป็นการลดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำและปัญหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจองจำผู้กระทำผิดไว้ในเรือนจำ

5.3.4 เสนอให้กระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำสถิติอาชญากรรมของผู้กระทำผิด ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อที่จะนำข้อมูลเสนอต่อศาลประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดหญิง โดยการจำกักเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คณิต ฒ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- โครงการกำลังใจ ในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กระทรวงยุติธรรม. (2555). *ชีวิตที่ถูกลืม เรื่องเล่าของผู้หญิงในเรือนจำ*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- ธานี วรภัทร์. (2553). *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2554). *วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กระทรวงยุติธรรม. (2556). *โครงการกำลังใจและโครงการในพระดำริ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กระทรวงยุติธรรม. (2557). *รายงานการประชุม โครงการอนุวัติตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ ทางเลือกแทนการคุมขังผู้หญิงที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2554). รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีได้มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- ซีต้า ธนฐิติวงศ์. (2553). การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐิติมา ประเสริฐ. (2553). การจำคุกสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2551). การศึกษาแนวทางและความเป็นไปได้ในการนำมาตรการลงโทษระดับกลางมาใช้เพื่อเป็นมาตรการทางเลือกในการลงโทษผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2549). รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- อรศรี อธิกิจ. (2552). มาตรการบริการสังคมกับโทษในคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, ม.ล. (2557). เสนอแนวทางเลือกแทนคุมขัง. *INSPIRE UPDATE*, 7(1), 12-13.
- สุภัสสี เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2556). โครงสร้างความคิดอาญา : ศึกษากระบวนการคิดของกฎหมายอาญาเยอรมันเพื่อปรับใช้กับกฎหมายอาญาไทย. *วารสารธรรมศาสตร์*, 32 (3), 45.
- กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. (2557). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2557. สืบค้น 17 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.correct.go.th/stat102/display/result.php?date=2014-03-01&Submit> .
- นันทิ จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). *ปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ของเรือนจำในประเทศไทย*. สืบค้น 24 เมษายน 2557, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/505156> .
- นันทิ จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). *ผู้หญิงในเรือนจำ*. สืบค้น 30 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/503438> .
- สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี. (2557). *บทสรุป การประชุมทางวิชาการเรื่อง “มาตรการทางเลือกในการลงโทษผู้ต้องขังหญิง (ครั้งที่ 1)”*. สืบค้น 25 เมษายน 2557, จาก http://www.rabi.coj.go.th/news_view.php?id_news=164 .

ภาษาต่างประเทศ

Morris, N., & Tonry, M. (1990). *Between prison and probation : Intermediate Punishments in a Rational Sentencing System*. New York : Oxford University Press, Inc.

UNAFEI. (2013). *Annual Report for 2012 and Resource Material Series No.90*. Fuchu : Tokyo, Japan .

Electronic sources

Chitsawang, N. (n.d.). *Implementation of the Bangkok Rules with Focus on Women Offenders in the Community*. Retrieved May 1, 2014 , from www.tijthailand.org/main/th/content/129.html.

General Secretariat of the Government. (n.d.). *Code de procedure penale*. Retrieved August 1, 2014, from <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071154> .

General Secretariat of the Government. (n.d.). *Code penal*. Retrieved August 1, 2014 , from <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719> .

The Florida Senate. (n.d.). *CHAPTER 948 PROBATION AND COMMUNITY CONTROL*. Retrieved May 8, 2014, from <http://www.flsenate.gov/Laws/Statutes/2013/Chapter948/All> .

The National Archives on behalf of HM Government. (n.d.). *Criminal Justice Act 2003*. Retrieved August 30, 2014, from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents> .

The Office Of The Revisor of Statutes.(n.d.). *Minnesota Statutes Chapter 609 Criminal code*. Retrieved May 8, 2014, from <https://www.revisor.mn.gov/statutes/?id=609> .

Walmsley, R. (2012). *World Female Imprisonment List* (2rd ed.). Retrieved August 30, 2014, from http://www.prisonstudies.org/sites/prisonstudies.org/files/resources/downloads/wfil_2nd_edition.pdf .